

Campsentelles, 9
2006

CENTRE D'ESTUDIS SANTFOSTENCIS
AMICS DE CABANYES

*El Centre
Autonomista, el
Centre Republicà
i altres entitats
del Sant Fost de
principi del
segle XX*

XAVIER
PÉREZ I GÓMEZ

A l'arxiu de la Delegació del Govern central a Barcelona hi ha el fons documental de l'antic Govern Civil i entre aquesta documentació hem pogut consultar aquest passat estiu alguns expedients relatius a associacions o entitats del nostre poble. En aquest article us presentem un resum de les dades trobades respecte a les entitats del primer terç del segle XX. Hem trobat també alguna informació a l'Arxiu Municipal de Sant Fost. Creiem que són molt interessants per a la història política i social de Sant Fost de Campsentelles.

Centre Autonomista

Entitat fundada a Sant Fost el mes d'abril de 1914, segons instància enviada al Govern Civil el 20 d'abril de dit any per Antoni Vilardebó Planas, natural de Montmany, però resident aleshores a Sant Fost i de professió "escrivent". A l'article primer del seu reglament o estatuts es llegeix: *"Para fines de carácter instructivo, político y recreativo se funda este Centre Autonomista, en el que tendrán entrada todos cuan-*

tos deseen trabajar para el bien y engrandecimiento de la población. Podrán ser socios los mayores de 25 años, sean vecinos o no de este término”.

Signen el reglament, datat el 15 d'abril de 1914, les següents persones: Gregori de Canet, Agustí Ferrer, Pere Font, Sebastià Armengol, Salvador Xicola, Jaume Recolons, Josep Torrents, Lluís Torrents, Ton Suñé, Miquel Mas, Melcior Xicola, Josep Font, Josep Aragó i l'esmentat Antoni Vilardebó. Al mateix expedient hi ha un altre document que diu que el 22 de maig de dit any es va constituir la Junta:

President:	Melcior Xicola Viñolas
Vicepresident:	Jaume Suñol Recolons
Tresorer:	Salvador Xicola Aloy
Secretari:	Josep Aragó Guillemí
Vocal primer:	Miquel Mas Pujadas
Vocal segon:	Pere Font Recolons

El Govern Civil va aprovar i registrar aquesta societat en data 5 de juny de 1914. Sobre l'activitat social i política d'alguns integrants de la Junta podem donar algunes dades: Melcior Xicola fou alcalde de Sant Fost els anys 1902 i 1903; era natural de Martorelles, però feia molts anys que vivia al nostre poble; va morir a Sant Fost el 27 de juliol de 1935.

Salvador Xicola Aloy fou també alcalde els anys 1904-1908 i 1912-1920, en el primer període com a membre del *Partido Liberal Monárquico*. Vivia a Cal Músic, al carrer de Sant Joan. Després de la Guerra Civil va ser també alcalde durants els primers anys del franquisme, en concret de 1939 a 1942.

El 23 de setembre de 1914, Melcior Xicola va sol·licitar autorització al Consistori per muntar un envelat a l'era de la Sala Nova (carrer de Sant Isidre) i per tocar serenates pels carrers, durant la Festa Major que s'havia de celebrar els dies 28 i 29 de setembre. Respecte a la Sala Nova,

podem dir que el setembre de 1920, Pere Colomé Sallent regentava el Cafè de dita “Sala” i els encarregats d’organitzar-hi balls eren l’Enric Torrents Murgarella i el Pere Suñol Colomé.

Pel que fa a la Sala Nova, les germanes Margarida (e.p.d.) i Remei Niubó em van informar en un entrevista feta el juliol de 2000 del següent: *“La Sala Nova es trobava al carrer de Sant Isidre, davant de Can Viladomiu, dues portes més amunt de Cal Fonta. Allà s’hi reunien els republicans. A la planta baixa hi havia el Cafè i el Ball, que es feia amb “manubrio”, i a sobre vivia el Peret Pey. També hi havia servei de barberia, que la portava l’Emili Servós. Aquesta sala funcionava ja molt abans de la República. En Viladomiu va comprar el local i finca de la Sala Nova que era d’un familiar del Doctor Turró”*. Ignorem quan es va dissoldre aquesta entitat, ja que a l’expedient consultat no hi ha cap més document.

Sociedad Recreativa la Unión Juvenil

Ens consta l’existència d’aquesta entitat per dues instàncies presentades a l’Ajuntament, una el 1913 relativa a un envelat propi i una altra el 13 de setembre de 1914 on demanaven permís per aixecar un envelat a l’era de Ca l’Escolà durant la Festa Major. El seu president era en aquest darrer any el Pere Torrents.

El 18 de febrer de 1916, el president de la *Unión Juvenil*, Joan Ribalta, va sol·licitar permís per celebrar una ballada de Gitanes el dia 22 a l’era de Cal Barber, propietat de Joan Mas Garreta. Respecte al ball de Gitanes, tornem a trobar un altre document, aquest signat el 2 de febrer de 1917 per dos particulars, Antoni Ventura i Isidre Font, on demanaven poder fer Ball de Gitanes a la “plaça” de Cal Barber. En aquest document no s’esmenta per a res la Unión Juvenil.

El 1920 aquesta entitat va fer gestions davant de l’Ajuntament per demanar el canvi de dates de la Festa Major i passar-la al darrer dissabte i diumenge d’agost, en comptes de de fer-la a finals de setembre com

era tradicional. Aquest canvi va ser aprovat en una reunió extraordinària de caps de família amb l'Ajuntament que va tenir lloc el 25 d'agost de 1920. Es va acordar, però, que el canvi de la festa a finals d'agost es faria efectiu l'any vinent, el 1921. De forma transitòria el 1920 la Festa Major es va celebrar els dies 2 i 3 d'octubre.

La seu social d'aquesta entitat era l'anomenada Sala Vella, això és, un local situat a la planta baixa de la primera casa que hi ha a la vorera dreta del carrer de Sant Isidre. Cal dir que a l'arxiu del govern civil no consta cap document sobre aquesta entitat, per la qual cosa podem concloure que no es va legalitzar a nivell oficial.

Centre Catalanista Republicà

Aquesta entitat de caire polític fou fundada a Sant Fost el 21 d'abril de 1931, una setmana després de proclamar-se la II República Espanyola. Al Govern Civil va arribar una instància del Sr. Jaume Torrents, amb data 24 d'abril comunicant aquest fet. Es tractava, molt segurament, de l'aleshores alcalde de Sant Fost i amo de Can Toni. Els estatuts deien, entre altres coses:

“Article 1. Amb el nom de Centre Catalanista Republicà de Sant Fost de Campsentelles es constitueix en aquest poble un Centre quin objecte és treballar per la consolidació de l'Estat Català dintre de la República Federal Espanyola. Article 2. La llengua d'aquesta entitat serà la catalana”

Altres aspectes que regulaven els estatuts eren que l'associació es regiria per un Consell General i un Consell Directiu; que per ser soci s'havia de tenir més de 15 anys i que el domicili social d'aquesta entitat se situava als baixos de la casa núm. 9 del carrer de Sant Isidre, on hi havia l'anomenada Sala Nova. Els estatuts o reglament el signaven Josep Vallvé, Jaume Ribalta Tió, Florentino López, Francesc Recolons i Jaume Torrents.

Un mes després, el 20 de maig de 1931, els socis es van reunir al local social i van elegir la primera Junta que formaven els següents:

President:	Josep Vallvé Arderius
Vicepresident:	Joan Ribalta Tió
Secretari:	Joan Recolons Torrents
Vicesecretari:	Josep Torrents Albiñana
Tresorer:	Jaume Suñé Umet
Vocal:	Miquel Xicola Jofré
Vocal:	Isidre Colomé Sallent
Vocal:	Enric Torrents Murgarella

Amb aquest document s'adjuntava la llista completa de socis en data 23 de maig i que indica els noms d'uns 64 veïns de Sant Fost que hi estaven associats. El Centre Catalanista Republicà (a partir d'ara CCR) va ser definitivament autoritzat el 10 de juny de 1931. Respecte al nom de pila del vicepresident, presenta una lectura difícil, podria ser que es tractés de Jaume en comptes de Joan.

Fragment d'un document de 1914 on es veu el segell del Centre Autonomista de Sant Fost. Signa el president Melcior Xicola. Original a l'Arxiu de la Delegació del Govern a Catalunya (fons de l'Antic Govern Civil de Barcelona).

Dos anys després, el 22 de juliol de 1933, es va comunicar al Govern Civil que l'assemblea de socis havia triat una nova junta. El nou president residia en aquell moment al carrer Barcelona, 16, al barri de Can Calet. Era la següent:

President:	Josep Vallvé
Vicepresident:	Agustí Muntlló
Secretari:	Isidre Camps Font
Vicesecretari:	Pere Recolons
Caixer:	Enric Torrents
Vocal:	Jaume Humet
Vocal:	Joan Forés
Vocal:	Jaume Safont

Podem afegir que els anys de 1933-1934, aquesta entitat va edificar un local propi, amb bar i una petita sala d'actes. És el que després de la Guerra va ser conegut com a *Cine y Bar Centro*, al mateix solar on actualment hi ha l'Ateneu (al costat de la plaça de la Vila). Respecte a aquest local, les germanes Niubó em van explicar això: *“El Centre es va construir uns pocs anys abans de la guerra; el van fer entre tots els d'Esquerra que traginaven carros amb material per fer les obres. Aquest local ocupava l'espai del que després va ser el bar del nou Centre Cultural. Hi havia un pati, un cafè (o bar) i una sala per fer ball. Els d'Esquerra i les seves dones portaven el cafè i els diumenges elles rentaven els gots i els plats del mateix bar. Després de la guerra va continuar funcionant i el va*

Segell del Centre Republicà Federal de Sant Fost, l'altre nom del Centre Republicà Catalanista. Extret dels fons procedents de l'Arxiu de la Guerra Civil (Salamanca), ara Arxiu Nacional de Catalunya.

portar algun temps l'Adolfo, que era el mateix que portava la botiga de Cal Camprubí. En època de l'alcaldia del Sr. Molas, el Centre va passar a ser propietat de l'Ajuntament" (entrevista realitzada el juliol de 2000; es refereixen a l'Adolfo Barberán. El nou Centre Cultural és el que es va inaugurar el setembre de 1975 i que va ser derruït el juny de 2001 per edificar l'actual Ateneu).

En aquest local del CCR va celebrar-se un míting de l'anomenat Front Popular d'Esquerres el 9 de febrer de 1936, a les 4 de la tarda. Eren les eleccions generals prèvies a la Guerra Civil. El pamflet de propaganda que es va publicar anunciava els següents oradors, tots ells forasters: Pere Solé, Rovira Bori i Maria Pi per la USC (Unió Socialista de Catalunya); Ernest Llop per ACR (Aliança Catalanista Republicana) i Francesc Mallort i Amadeu Colldefons per ERC (Esquerra Republicana). En aquell moment, febrer de 1936, el president del Centre Catalanista Republicà era Isidre Font Camps, segons consta en la documentació municipal.

Quant a la posterior trajectòria política d'alguns membres de la Junta d'aquesta entitat, podem dir el següent: Enric Torrents "*Enriquet*" fou alcalde de Sant Fost per ERC de 1934 a 1939. Josep Vallvé va ser jutge de pau durant aquella mateix època i fou considerat per les autoritats franquistes com el "*principal impulsor del local que se construyó para ER*". L'Isidre Font i el Pere Recolons van ser també regidors de l'Ajuntament per ERC durant els primers temps de la Guerra. Miquel Xicola Jofré, que apareix a la primera junta, va ser regidor durant la guerra pel PSUC. Per últim cal parlar també de Josep Torrents Albiñana, vocal a la primera junta del CCR, i que era fill de l'amo de Can Toni, Jaume Torrents Murgarella, el qual va ser alcalde de 1931 a 1934 i abans ho havia estat també de 1924 a 1929, això és, durant la dictadura del general Primo de Rivera.

És a dir, podem concloure que aquestes entitats van ser una autèntica escola d'aprenentatge dels futurs dirigents locals, ja que molts dels seus integrants van ser posteriorment regidors o alcaldes.

Per acabar, hem de parlar sobre el segell d'aquestat entitat i resulta que en alguns documents datats el juny de 1931, en el segell constava un nom diferent al dels estatuts: *Centre Republicà Federal de Sant Fost de Campsentelles*. Com a símbols apareixen dues mans, el llorer i un escaire de paleta amb un barret frigi, és a dir, els símbols masònic-republicans per excel·lència.

Altres entitats fundades a Sant Fost i La Llagosta (aleshores terme de Sant Fost) foren:

Mont de Pietat de Sant Isidre Llaurador

Seu a la casa de camp “*La Llebre*” (avui a La Llagosta). Entitat de caràcter mutual. La data de constitució és el 19 de setembre de 1900. Expedient número 1511.2

La Joventut Bohèmia

Entitat d'esbarjo, registrada el 4 d'abril de 1911. Tenia la seva seu social al carrer de la Plana, 17 bis. Es tracta del carrer de Sant Isidre i creiem que tenia una estreta vinculació a la colònia d'estiuejants. El seu expedient ja no es troba a l'arxiu del Govern Civil. Ignorem si podria tenir alguna vinculació amb *La Unión Juvenil*. La manca de documents no ens permet aclarir aquest tema.

L'Aliança Llagostenca

Entitat d'esbarjo fundada com el seu nom indica, a La Llagosta en data 26 de gener de 1931. Expedient número 14643.

Fonts documentals consultades:

- Arxiu de la Delegació del Govern a Catalunya: registre i expedients d'entitats.
- Arxiu Municipal de Sant Fost: correspondència de 1911 a 1939.
- Arxiu Nacional de Catalunya, fons president Macià, cartes del CCR, 1931.